

SEYFETTİN ÖZEĞE KOLEKSİYONU'NUN ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF SEYFETTİN ÖZEĞE COLLECTION

Mustafa Selman Tosun

Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

Asst. Prof. Dr., Karamanoglu Mehmetbey University, Faculty of Theology,
Department of Philosophy and Religious Studies

mselmantosun@kmu.edu.tr

 0000-0003-4290-0333

Makale Bilgisi/Article Information

<h1>Hikem</h1> <p>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi <i>Journal of Karamanoglu Mehmetbey University Faculty of Theology</i> Eylül/Sentember 2024 Cilt/Volume: 2 Sayı/Issue: 2</p>			
Makale Türü <i>Article Type</i>	Teknik Not <i>Technical Brief</i>	Benzerlik Taraması <i>Plagiarism Checks</i>	Yapıldı – iThenticate <i>Yes – iThenticate</i>
Geliş Tarihi <i>Received</i>	22.08.2024	Kabul Tarihi <i>Accepted</i>	15.09.2024
Yayın Tarihi <i>Published</i>	30.09.2024	e-ISSN: 3023-4247 https://dergipark.org.tr/tr/pub/hikem	
Atıf Bilgisi <i>Citation</i>	Mustafa Selman Tosun, "Seyfettin Özege Koleksiyonu'nun Önemi", <i>Hikem</i> 2/2 (2024), 93-99.		

Öz: Kütüphane koleksiyonları araştırmacıların ilk uğrak yerlerinden biridir. Koleksiyonların değeri ise çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle değerlendirilir. Bir kütüphane koleksiyonu, araştırmacının ilgilendiği hususla ne kadar ilişkili ise o koleksiyon o kadar değerlidir. Seyfettin Özege Koleksiyonu da Osmanlı ve genç Cumhuriyetini (1923-1930) araştırma konusu olarak belirleyen için vazgeçilmez bir kaynaktır. Bu koleksiyonun temel özelliği ise ilgili dönemin tüm ilmî alanlarıyla alakalı kitapları, belgeleri ve evrakları barındırıyor olmasıdır. Bu teknik notun temel amacı, Özege Koleksiyonuna dikkat çekerek bu koleksiyonu sosyal ve beşerî bilimler araştırmacılarına, uygulamalı bilimler ve sayısal bilimler araştırmacılarına tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Seyfettin Özege, koleksiyon, Osmanlı, Modernleşme.

Abstract: The Seyfettin Özege Collection is an invaluable resource for researchers studying the Ottoman Empire and early Turkish Republic. The main distinguishing feature of this collection is that it contains books, documents, and papers covering a wide range of academic fields from the relevant historical period, making it an indispensable source for those working on subjects related to the Ottoman Empire and early Republic of Turkey. This technical note aims to highlight the Özege collection and introduce it to researchers in the social sciences, humanities, applied sciences, and computational sciences as a highly valuable collection for their work in these areas.

Keywords: Seyfettin Özege, Collection, Ottoman, Modernization.

Giriş

Hatırat okumanın değerli yönlerinden biri de müellifin ilişki kurduğu kişileri bir yönüyle detaylı tanıma imkânı vermesidir. Konumuz bağlamında Okay'ın hâtırat niteliğindeki eseri *Silik Fotoğraflar* da Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecindeki düşünsel ve kültürel imkân hakkında fikir edinmemizi sağlamaktadır.¹

Ona ve kütüphanesine dair yazılan eserler incelendiğinde Seyfettin Özege Koleksiyonunu iki temel kategoriye ayırmanın imkânı vardır. Bunlardan ilki Özege'nin kitaplara, dergilere, gazetelere dair aldığı notlardır. Bu notların mahiyeti ise not alınan malzemenin ebatları dâhil tüm detaylar elle yazılmıştır. Özege Koleksiyonunun ikinci kategorisi ise yukarıda bahsi geçen kitap, dergi, gazete vb. dokümanlardır. Özege Koleksiyonunun ayırıcı vasfı da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Not edilen ve kayıt altına alınan eserler aynı zamanda Özege Koleksiyonunun doğal birer parçasıdır. Özege eline geçmeyen herhangi bir metni notlarına eklememiştir. Kendisi notlarını sahip olduğu malzemeleri derlemek üzerine inşa etmiştir.²

1. Özege Koleksiyonun Şekli Unsurları

Özege Koleksiyonunun belli başlı niteliklerini şu unsurlar oluşturmaktadır:

a. Koleksiyon belirli bir dili ana kaynak olarak belirlemiştir. Bu bakımdan Özege Koleksiyonu sadece Türkçe yazmaları toplama gayretindeydi.³

b. Koleksiyon Türkçenin belirli bir alfabetini hedeflemektedir. Bu açıdan da Özege Koleksiyonunun Arap harfli Türkçe metinleri barındırdığı görülmektedir.

c. Koleksiyon yukarıdaki sınırlamalar dikkate alındığı zaman kendini bitiş tarihi bağlamında da sınırlamaktadır. Bu bakımdan koleksiyonun 1728'den 1928'e kadar var olan malzemeyi dikkate aldığını söylemek mümkündür.

Koleksiyonun bu unsurları dikkate alındığı zaman şöyle bir mahiyete sahip olduğunu söylemek mümkündür: Özege Koleksiyonu Arap harfli Türkçe eserleri 1928 yılına kadar bünyesine katan bir mahiyete sahiptir. Öte yandan Özege Koleksiyonunu belirli tarihlendirmek bağlamında değerlendirdiğimiz zaman, koleksiyon 1728-1928 yılları arasındaki iki yüz yıllık bir dönemi kapsamaktadır.⁴ Öte yandan Seyfettin Özege'nin 1951 yılında vefat ettiği hâlde niçin 1928 sonrası ve Arap alfabetine göre yazılmayan eserleri toplamadığına dair bir bilgiye rastlanmamaktadır.⁵

Özege Koleksiyonuna dair pek çok yazı yazılmasına rağmen araştırmacılar için ne anlam ifade ettiği tam olarak kavranmamış görünmektedir. Çünkü bahsi geçen koleksiyonun içeriğine dair bazı araştırmalarda sadece kültürel ve siyasi konulara atıf yapılmıştır. Hâlbuki

¹ M. Orhan Okay, *Silik Fotoğraflar* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2021), s.205-210.

² Konu hakkında daha detaylı bilgi için bk. Nuri Akbayar, "M. Seyfettin Özege", ts.; Ali Utku, *Kitaplar Kitabı'na Adanmış Bir Ömür: M. Seyfettin Özege* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2016); Yılmaz, "Seyfettin Özege ve Kitabiyat Felsefesi" 58/2 (2018), 1361-1289; *Büyük Bir Kitabiyat Âlimi ve Bibliografyacı: M. Seyfettin Özege*, thk. Rifat N. Bali (İstanbul: Libra Kitapçılık, 2014); Hüseyin Odabaş, "İki Yüz Yıllık Emeğin Mükafatı: Seyfettin Özege Nadir Eserler Koleksiyonu", 2009.

³ Özege Koleksiyonu incelendiği takdirde koleksiyonda Türkçe dışında eserler olduğu da görülecektir. Koleksiyonun büyüklüğüne nispetle yüzde bir, bir buçuk civarında Arapça, iki yüz, iki yüz elli civarında Fransızca ve çok az sayıda İngilizce ve Arapça eser olduğu görülecektir. Yine de bu eserlerin bir kısmının sözlük olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

⁴ Odabaş, "İki Yüz Yıllık Emeğin Mükafatı: Seyfettin Özege Nadir Eserler Koleksiyonu".

⁵ Bu konu üzerine müstakil bir yazı yazmak mümkündür. Ayrıca o dönemde yaşamış düşünür ve âlimlerin alfabe ve dilde sadeleşmeye dair hem karşıt hem taraftar olanlara dair derli toplu bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Fakat konumuz gereği sadece duruma işaret etmekle yetineceğiz.

Özege Koleksiyonu bunu aşan bir mahiyete sahiptir. Öyleyse bu koleksiyonu araştırmacılar için daha kullanışlı bir hâlde tekrar ortaya koymak gerekmektedir. Bu bağlamda koleksiyonun mahiyetini farklı bir gözle yeniden değerlendirmek mümkündür.

Özege Koleksiyonu, iki yüz yıllık bir zaman diliminde belirli bir coğrafyada üretilen ilmî, kültürel mirasın nadide bir örneğidir. Daha önce Özege Koleksiyonuna dair yazılan eserler bu bağlamda önemlidir. Örneğin koleksiyonun mâni, şarkı, destan, devlet yazışmaları, resmi broşürler, dergi broşürleri ve pek çok farklı alana ilişkin kataloglar barındırması ayrırcı vasıflarındandır.⁶ Ama koleksiyonu anlamak için bu yeterli değildir. Çünkü bu ayrırcı vasıflardan sadece biridir. Öte yandan koleksiyon kültürel olarak da anlam ifade etmektedir. O hâlde Özege Koleksiyonunun mahiyetini ilmî bağlamda ortaya koymak zorunludur. Bu açıdan Özege Koleksiyonunun niteliklerini ortaya koymalıyız.

2. Özege Koleksiyonunun İlmî Niteliğinin Unsurları

2.1. Koleksiyonun Toplanma Dönemi

Özege Koleksiyonunun 1728-1928 arasındaki dokümanları topladığını zikretmiştik. Bu dönemin iki temel özelliğinden bahsedilebilir. İlki, bu dönem, İslam dünyasında modernleşme düşüncesinin inkişaf ettiği, düşünce biçimine etki ettiği ve düşünme biçimini değiştirdiği bir dönemde toplanmasıdır. Bu bağlamda koleksiyonda mahfuz olan belgelerin bu dönemdeki modernleşme düşüncesini, düşünme biçimini ve etkilerini tespit etmekte önemli bir rolü vardır. Bu bağlamda, koleksiyonun Osmanlı eğitim kurumlarındaki ders müfredatı, ders kitapları ve dersin hocalarına dair eserleri barındırması eğitim anlayışındaki modernleşme etkisini ortaya koymak açısından değerlidir. Eğitimin dışında pek çok örnek verilebilir. Mesela, askerî konulardaki yazılar, bitki ve bitkilerin kullanımı, hayvan ve hayvan sağlığı, maden ve madenlerin niteliği vb.⁷ İkincisi Özege Koleksiyonunun Osmanlı döneminden genç Cumhuriyet'e geçiş sürecini düşünsel, ilmî, kültürel olarak ilişkilendirilmesidir. Özellikle hayatının belli bir kısmını Osmanlı Devleti'nde geçirmiş ve Cumhuriyet'in erken döneminde de yaşayan ilim insanlarının Cumhuriyet ve Osmanlı ile alakalı görüşleri ve onların hayatlarının değişimine dair pek çok veri bu koleksiyondan temin edilebilir.

Özege Koleksiyonunun toplama dönemine biraz daha yakından baktığımız zaman iki yüz yıllık dönemde basılan eser sayısının toplam kırk bin civarı olduğu varsayılmaktadır. Bu bağlamda Özege Koleksiyonu otuz bin civarı kitap barındırmaktadır. Bu durumda Özege Koleksiyonunun 1728-1928 yılları arasında basılan pek çok eseri bünyesinde barındırdığı söylenebilir. Bu da ilgili koleksiyonun değerini Türk düşünce dünyası için ayrı bir noktaya taşımaktadır. Çünkü koleksiyonun Türk düşünce tarihinin basılı kaynaklarının üçte ikisini barındırdığını söylemek mümkündür. Bu dönemi Osmanlı modernleşme ve genç Cumhuriyet dönemi ile ilişkilendirdiğimizde koleksiyondaki eserlerin ehemmiyeti bir kat daha artmaktadır.

O hâlde koleksiyonun toplama dönemi ile alakalı iki temel unsur ortaya çıkmaktadır. Birincisi, koleksiyonunun toplandığı dönem Osmanlı geç dönemi/modernleşmenin başlangıcı ve genç Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki yüz yıllık bir döneme denk gelmektedir. İkincisi, koleksiyonun matbaanın Osmanlı'da yaygın olarak kullanılmaya başlandığı ve on dokuzuncu ve yirminci yüzyılda yazmaların yerine matbaanın geçtiği dönemde basılan eserlerin kahir

⁶ Akbayar, "M. Seyfettin Özege".

⁷ Örnek olarak bk. Yusuf Ziya, *Fenn-i Eşkâl-i Hariciye-i Hayvanât-ı Ehliye* (İstanbul: Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Matbaası, 1325); Ali Rıza, *Fenn-i Hayat-ı Nebatât* (İstanbul: Kanaat Matbaası, 1333); Osman Senai Erdemgil, *Edebiyat-ı Askeriye* (İstanbul: Tarik Matbaası, 1314).

ekseriyetini bünyesinde barındırmasıdır. Bu iki temel unsurdan hareketle şu iddialarımız temellendirilebilir: Koleksiyon, Osmanlı ve genç Cumhuriyet döneminin matbuat bağlamında bir panoramasını sunma gücüne sahiptir. Ayrıca ilgili dönemdeki eserlerin iki yüz yıllık süreci kapsadığı dikkate alınrsa koleksiyonun düşüncede meydana gelen değişimlerin genel bir serencamını verme imkânı da vardır. Diğer yandan koleksiyon, iki yüz yıllık süreçte fıkıh, kalam, hadis, tefsir vb. klasik ilimler müktebatına sahip âlimlerin eserlerini iki yönden de inceleme fırsatı sunar. İlk olarak söz konusu iki yüz yıllık süreçte eser veren geleneksel ulemanın kendilerinden önceki ulema ve onların eserleriyle nasıl bir ilişki kurduğu incelenebilir. İkincisi bu koleksiyon, geleneksel ulemanın modernleşmenin etkilerini eserlerine nasıl yansıttığını hem eski Türkçe hem de bildikleri yabancı diller bağlamında inceleme fırsatı sunmaktadır. Yine koleksiyon, iki yüz yıllık süreçte felsefe gibi kadim ilimlerin yanında sosyoloji, psikoloji ve edebî eserleri entelektüellerin nasıl okudukları ve kendileriyle nasıl bir ilişki ortaya koyduğu incelenebilir. Ayrıca koleksiyon, -koleksiyonun en mühim özelliği burada olabilir- gelenek içinde doğan ve onu öğrenen ve öğreten ilim insanlarının fennî ilimleri modernleşme bağlamında nasıl alımladıklarını -tercümeler ve özgün eserler dâhil- ortaya koyabilir.

2.2. Koleksiyonun İlmî Hüviyeti

Özege Koleksiyonu söz konusu iki yüz yıllık süreçte farklı alanlarda ortaya çıkmış pek çok eseri ihtiva etmektedir. İlgili eserleri genel hatları ile konularına göre tasnif edebiliriz. Eserler genel olarak din, felsefe, edebiyat, dil bilimleri, toplum bilimleri, tarih, uygulamalı bilimler, doğa bilimleri, matematik, güzel sanatlar ansiklopediler şeklinde konularına göre tasnife tabi tutulabilir. Koleksiyondaki eserlerin tasnifini dile nispetle yaptığımız takdirde koleksiyonda Arapça, İngilizce ve Fransızca eserlere rastlanmaktadır. Öte yandan koleksiyonun büyük kısmını oluşturan Türkçe kısmını da ikiye ayırabiliriz. Koleksiyondaki eserlerin yüzde elli ya da yüzde altmış özgün Türkçe eserler olmakla beraber yüzde kırk ya da yüzde ellisi tercüme eserlerdir.

İlgili eserleri ilmî hüviyeti bağlamında değerlendirdiğimiz takdirde ise eserlerin tüm düşünce sahasına yayıldığını söylemek mümkündür. İlgili dönem dikkate alındığı takdirde eski Türkçe literatürün hem 1728-1928 döneminde Batı'daki ilmî eserleri takip ettiği hem de kendi özgün eserlerini ürettiğini söylemek mümkündür. Eserlerin ilgili sahalara ait ilmî hüviyeti ve yeterliliğini tek bir çalışmayla ölçmek mümkün değildir. Fakat eserlerde ilgili dönemin ilmî sorunlarının ve tartışmalarının canlı bir şekilde tartışıldığını söylemek mümkündür. Örneğin uygulamalı bilimler Batı'da yayınlanma tarihlerine benzer tarihlerde çevrilmiştir.⁸ Yine sağlık alanında da sorun olan temel konuların işlendiği görülmektedir.⁹

İlmî sorunların güncel bir şekilde tartışılıyor olması ise son dönem Osmanlı entelektüel ve ilim adamlarının Batı ilim dünyasından kopuk olmadığını göstergelerinden biri olduğu gibi ilmî konuları tartışma konusu hâline getirdiğini de söylemek mümkündür.

Koleksiyonun diğer bir özelliği çeviri eserlerin koleksiyonda önemli bir yer tutmasıdır. Bu bağlamda özellikle klasik düşünce geleneğinde yer almayan ama Batı ile irtibatlarda ortaya çıkan yeni ilim dallarına dair çeşitli eserlerin ve tercüme edilmiş eserlerin bu koleksiyonda yer aldığı görülür. Bu koleksiyonda yer alan bazı eserler Batı edebî literatüründe önemli bir yere

⁸ Bk. Jamin A., *İlm-i Teşrih-i Tavsiifi. Mebhâsü'l-âsab*, çev. Hasan Mazhar Paşa (İstanbul, 1920); Hafız Mehmed, *Krup ve Armstrong ve Şeşhane ve Hoçkins Toplarının Humbaralarına Mahsûs Bi'l-Cümle Tıpların Tarifatına Dair Risale* (İstanbul: Tersane-i Âmire Matbaası, 1884).

⁹ Bk. Eyüp Sabri Aksoy, *Ba'd el-ameliye müdavât* (İstanbul: Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Matbaası, 1917); Ahmet Refik Güran, *Bakteriyoloji* (İstanbul: Devlet Matbaası, 1928).

sahip olan eserlerin çevirilerini barındırmaktadır. Batı dillerine mahsus kavramların mahir bir şekilde çevrildiği görülmektedir. Bu bağlamda özellikle edebi metinleri eski Türkçe'ye çeviren Osmanlı düşünürlerinin yazarın üslup özelliklerini çeviri metne yansıtması bu açıdan önemlidir. Bunun örneklerini Halid Ziya Uşaklıgil'in hem özgün eserlerinde hem de çeviri eserlerinde görmek mümkündür.¹⁰ Bu örnek, yazarın hem kendi dönemindeki edebi bir eserle kurduğu çeviri ilişkisini hem çeviri yaptığı dildeki edebi ürünlere dair bilgisini hem de kendi özgün eserinde çağdaş bir yazardan nasıl etkilendiğini göstermektedir.

Koleksiyonun önemli niteliklerinden bir diğeri de halk kültürüne dair evrak ve dokümanlardır. Halk kültürüne ait mâni, türkü, mektup, talimatname vb. çeşitten pek çok evrak barındıran Özege Koleksiyonu, Osmanlı ve genç Türkiye'nin gündelik hayatına ışık tutabilecek niteliktedir. Bu bağlamda modernleşmenin toplum yapısı üzerindeki etkileri ve toplumun savaş, kıtlık, işsizlik vb. toplumsal sorunlardan nasıl etkilendiğine ışık tutmaktadır.¹¹

Koleksiyonun son bir özelliği ise hem sivil hayata dair hem de devletin işleyişine dair evraklar, dergiler, mektuplar, resmî yazışmalar barındırmasıdır. Bu bakımdan koleksiyondaki numuneler devlet-toplum ilişkisini, sosyal hayatı organize eden kuralları barındırmaktadır öte yandan sosyal gerçeklikleri konu edinen sivil dergilerdeki düşünceler ve tartışmalar da önem arz etmektedir.

Sonuç

Seyfettin Özege Koleksiyonu Osmanlı tarihinin son yüz doksan yılına ve genç Cumhuriyet'in ilk yıllarına ait matbu eserler ve evraklardan müteşekkil bir koleksiyon niteliği taşımaktadır. Bu bakımdan Özege Koleksiyonu modernleşen Türk toplumunun pek çok unsurunu barındıran nadide bir niteliğe sahiptir. Bu değerli koleksiyon modernleşme, Osmanlı ve erken Cumhuriyet edebiyat tarihi, son dönem Osmanlı uygulamalı ilimler, tıp, bitki bilim, kimya, resmî yazışmalar, sosyal hayat, gündelik hayat, din-devlet ilişkisi, Osmanlı son dönem eğitim anlayışı, Osmanlı son dönem eğitim yapısı ve ders içeriği, erken Cumhuriyet eğitim yapısı ve ders içeriği çalışan bütün araştırmacılar için mühim bir kaynak niteliği taşımaktadır. Koleksiyonda ağırlıklı olarak birincil kaynakların yer alması da ayrıca önemlidir. Öte yandan koleksiyon Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne bağışlanmıştır. İlgili üniversite Seyfettin Özege Koleksiyonu altında eserleri toplamış ve 2011 yılında sanal ortama aktarılan koleksiyona, ilgili üniversitenin kütüphanesinin web sitesinden kaydolunarak online olarak erişilebilmektedir.

¹⁰ Halid Ziya Uşaklıgil, *Garbdan Şarka Seyyale-yi Edebiye. Fransa Edebiyatının Nümune ve Tarihi* (İstanbul: Ebüzziya Matbaası, 1886); Jacolliot Louis, *Esrâr-ı Serendip*, çev. Halid Ziya Uşaklıgil (İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1888); Halid Ziya Uşaklıgil, *Nemide* (İstanbul: Kitabçı Arakel, 1890).

¹¹ Akbayar, "M. Seyfettin Özege".

Kaynakça

- A., Jamin. *İlm-i Teşrih-i Tavsiî. Mebhâsü'l-âsab*. çev. Hasan Mazhar Paşa. İstanbul, 1920.
- Akbayar, Nuri. "M. Seyfettin Özege", ts. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ozege-m-seyfettin>
- Aksoy, Eyüp Sabri. *Ba'd el-ameliye müdavât*. İstanbul: Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Matbaası, 1917.
- Erdemgil, Osman Senai. *Edebiyat-ı Askeriye*. İstanbul: Tarik Matbaası, 1314.
- Güran, Ahmet Refik. *Bakteriyoloji*. İstanbul: Devlet Matbaası, 1928.
- Hafız Mehmed. *Krup ve Armistrong ve Şeşhane ve Hoçkins Toplarının Humbaralarına Mahsûs Bi'l-Cümle Tıpların Tarifâtına Dair Risale*. İstanbul: Tersane-i Âmire Matbaası, 1884.
- Louis, Jaccoliot. *Esrâr-ı Serendip*. çev. Halid Ziya Uşaklıgil. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1888.
- Odabaş, Hüseyin. "İki Yüz Yıllık Emeğin Mükafatı: Seyfettin Özege Nadir Eserler Koleksiyonu", 2009.
- Okay, M. Orhan. *Silik Fotoğraflar*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 3. Baskı., 2021.
- Rıza, Ali. *Fenn-i Hayat-ı Nebatât*. İstanbul: Kanaat Matbaası, 1333.
- Uşaklıgil, Halid Ziya. *Garbdan Şarka Seyyale-yi Edebiye. Fransa Edebiyatının Nümune ve Tarihi*. İstanbul: Ebüzziya Matbaası, 1886.
- Uşaklıgil, Halid Ziya. *Nemide*. İstanbul: Kitabçı Arakel, 1890.
- Utku, Ali. *Kitaplar Kitabı'na Adanmış Bir Ömür: M. Seyfettin Özege*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2016.
- Yılmaz. "Seyfettin Özege ve Kitabiyat Felsefesi" 58/2 (2018), 1361-1289.
- Ziya, Yusuf. *Fenn-i Eşkâl-i Hariciye-i Hayvanât-ı Ehliye*. İstanbul: Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Matbaası, 1325.
- Büyük Bir Kitabiyat Âlimi ve Bibliografyacı: M.Seyfettin Özege*. thk. Rifat N. Bali. İstanbul: Libra Kitapçılık, 2014.